

Küba Enerji Sektörü Bilgi Notu

- Genel Değerlendirme:

Küba'nın enerji sektörü son yıllarda, esas olarak enerji kaynaklarını çeşitlendirme, altyapıyı modernize etme ve özellikle ithal petrol olmak üzere fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltma ihtiyacından kaynaklanan önemli değişiklikler geçirmiştir. Küba, enerji matrisinde yenilenebilir enerjilerin payını artırmak için önemli hedeflere sahip olup, ülke 2030 yılına kadar yenilenebilir kaynaklardan enerji üretiminin %24'üne ulaşmayı hedeflemektedir.

Ülkenin birincil enerji kaynakları petrol ve gaz olup, esas olarak elektrik enerjisi üretimi için kullanılmaktadır. Bununla birlikte ülke, elektrik üretimi talebini karşılamak için yerli petrol veya doğal gaz kaynaklarından yoksundur ve bu da ülkeyi ithalata bağımlı hale getirmiştir. Öte yandan ülkede hafif ham petrolerle karıştırılması gereken düşük kaliteli bir ham petrol bulunup, termoelektrik santrallerinde yakılıp enerji üretmek ve Cienfuegos rafinerisinde işlenmek için kullanılmaktadır. Bu tesis, günde 65.000 varil rafineri kapasitesine sahip Küba-Venezuela şirketi CUPET-PDVSA (2017'de feshedilerek %100 Küba şirketine dönüştürülmüştür.) tarafından işletilmektedir.

Buna ek olarak Küba, Venezuela'dan yıllarca tercihli koşullar altında günde yaklaşık 105.000 varil petrol ithal etmiş, ve bunu bir kısmı tüketim ihtiyaçları için kullanılmış olup, geri kalanı ise Cienfuegos'ta işlendikten sonra ALBA ülkelerine ihraç edilmiştir. Bu durum, petrol fiyatlarındaki düşüş ile birlikte 2015 yılından sonra değişmiş, Venezuela'dan yapılan sevkiyatlar önemli ölçüde azalmıştır. Venezuela kaynakları 2022'de günde yaklaşık 50.000 varil sevkiyattan bahsetmektedir. ONEI'ye göre, yakıt ve türev ürünlerin ithalatı 2021'de 2,6 milyar ABD doları iken, 2022 yılında 3,3 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır.

2012 ve 2013 yıllarında Meksika Körfezi'nde Repsol, Petronas, PDVSA ve Zarubezhneft şirketleri tarafından başarısız derin su sondajları gerçekleştirildiğinden beri açık deniz petrol sondajı için başka bir keşif yapılmamıştır. Küba karasularında Meksika körfezi başta olmak üzere yabancı şirketlere sondaj olanakları sunulan birkaç alan bulunmaktadır. 2016 yılında Avustralyalı şirket Melbana, Matanzas ve Villa Clara eyaletlerinin kuzey bölgesinde karada önemli bir petrol sahası bulunduğunu duyurmuş olup, 2021 yılında bu sahada çalışmalar yapılmaktadır.

Küba'nın elektrik üretim altyapısı eski ve kullanılabilir durumda değildir. Termoelektrik üretim kapasitesini yeniden inşa etmenin 6 ila 8 yıl (bazıları on yıl olduğunu tahmin etmektedir) ve milyonlarca dolarlık bir yatırım (yaklaşık 10 milyar dolar) alacağı öngörülmektedir.

Elektrik enerjisinin büyük kısmı, 4.200 megavat kapasiteli ancak bakım ve yatırım sorunları nedeniyle bunun çok altında faaliyet gösteren termoelektrik santrallerinde üretilmektedir. Bu santraller 2022 yılında toplam üretimin %60'ını karşılamıştır. 2006 yılında, en fazla elektrik açığının olduğu bölgelere kurulan birbirine bağlı dizel jeneratör setlerinin kurulumun bağlı çalışan santraller kurulmuştur. Bu jeneratörler çoğunlukla İspanya, Almanya ve Güney Kore'den getirilerek 1 milyar ABD doları tutarına mal olmuştur. 2020 yılından bu yana Mariel, Santiago ve Havana limanlarında ise yüzen elektrik santralleri ile elektrik ihtiyacının önemli bir kısmı karşılanmıştır.

Küba hükümeti, yenilenebilir enerji kaynakları için fosil yakıtların kademeli olarak ikame edilmesiyle daha verimli ve sürdürülebilir bir enerji matrisi elde etmeyi amaçlamaktadır.

2022'de enerjinin yaklaşık %4'ü yenilenebilir kaynaklardan elde edilmiştir. Amaç, esas olarak biyokütle ve güneş fotovoltaiklerinden olmak üzere 2030 yılına kadar toplam üretimin %24'e ulaşmak olduğu ifade edilmektedir. Küba hükümeti, bu hedefe ulaşmak için ithalata 3 milyar ABD dolarından fazla harcama yapması gerektiğini tahmin etmektedir. Bu proje, sürdürülebilir kaynaklardan 2.334 MW yeni elektrik enerjisi kurulumunu öngörmektedir.

Söz konusu plan, şeker kamışı biyokütlesiyle çalışacak 17 biyoelektrik santrali, 13 rüzgar çiftliği, 191 fotovoltaik güneş parkı, 74 hidroelektrik santrali ve 531 biyogaz santrali inşa etmeyi içermektedir.

Halihazırda ülkenin fotovoltaik güneş enerjisinde 300 MW, rüzgar enerjisinde 11,4 MW, küçük hidroelektrik santrallerinde 3 MW, biyoelektrik santralinde 62 MW, hayvancılıkta 2.000'den fazla güneş pompalama ünitesi, çiftçi evlerinde 3.000'den fazla biyosindirici ve 1.000'den fazla elektrikli otomobil kapasitesi bulunmaktadır. Eylül 2024'te ülke tarafından geliştirilen 2.000 MW'lık üretim hedefi projelerinin bir parçası olarak 21 MW'lık fotovoltaik güneş parklarından ikisinin ilk tam teslimatı gerçekleşmiştir. Yeni güneş parklarının 400 MW'ının 2024 yılı sonuna yetişmesi beklenirken, aynı zamanda, 101 MW kapasiteli iki rüzgar çiftliğinin inşasında da ilerleme kaydedilmektedir.

Ülkenin ekonomik modeli, mevcut enerji tesislerini modern ve verimli olanlarla değiştirmek için ihtiyaç duyduğu yabancı yatırımı çekmek için cazip olmamak birlikte, tüketicilerin alım güçlerinin düşük olması ve tükettikleri enerjinin gerçek maliyetini ödeyemedikleri nedenleri göz önünde bulundurulduğunda yatırımcıların bu sektöre ilişkin isteksiz davrandığı sonucuna ulaşılmaktadır.

- Yasal Çerçeve

345 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (GOC-2019-1063-095)

Kullanılan fosil yakıtların yapısını çeşitlendirmek ve enerji verimliliğini artırmak, ayrıca yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik üretim matrisine katılımını artırmak amacıyla katkılarını belirlemek için parametreler belirlemektedir.

Karar 208/2021

Yenilenebilir enerji kaynaklarıyla üretim yapan veya faaliyet gösteren teknolojilerin, bunların parça ve parçalarının ithalatının, ekipman, parça ve temel parçaların ithalatı için miktar sınırlaması getirilmeksizin onaylanması.

Karar 319/2021

Gerçek kişilerin, ticari olmayan amaçlarla güneş fotovoltaik sistemleri, bunların aksam ve parçalarının ithalatında gümrük vergisi ödemekten muaf tutulması.

327 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname (GOC-2019-1063-095)

Devlet tüzel kişileri tarafından ulusal topraklarda yapılan tüm yatırımlara uygulanır ve yatırım sürecini düzenleyen parametreleri belirlemektedir.

- Teşvikler

Küba'ya yatırım yapan yabancı yenilenebilir enerji şirketleri, sekiz yıl boyunca vergi ödemekten muaf olacak ve bu sürenin ardından yalnızca indirimli bir vergi oranı ödeyeceklerdir.

18 Haziran 2021'de Resmi Gazete'de yayınlanan 223 sayılı Karara göre, "yenilenebilir enerji üretim projeleri üstlenen tamamen yabancı sermayeli şirketler, ticari faaliyetlerinin başlangıcından itibaren sekiz yıl boyunca kurumlar vergisi ödemekten muaf olacak." Bu sürenin ardından %20 oranında bir vergiye tabi tutulacaklardır.

Ayrıca, yenilenebilir enerji üretim projeleri üstlenen yabancı şirketler, yatırım sürecinde gerekli makine, ekipman ve diğer kaynakların ithalatında gümrük vergilerinden muaf tutulacaklardır.

- Enerji Sektöründe Yatırım Fırsatları

Petrol arama

<https://inviertaencuba.mincex.gob.cu/en/projects/2021/09/29/oil-exploration-contract-at-risk-and-shared-production-in-shallow-water-blocks-of-the-national-territory-8-blocks/>

Fotovoltaik güneş çiftlikleri (31 MW)

<https://inviertaencuba.mincex.gob.cu/en/projects/2021/09/29/photovoltaic-solar-farms-15-mw/>

Güneş fotovoltaik parkları (24 MW)

<https://inviertaencuba.mincex.gob.cu/en/projects/2021/09/29/solar-photovoltaic-parks-30-mw/>

Fotovoltaik güneş çiftlikleri (17 MW)

<https://inviertaencuba.mincex.gob.cu/en/projects/2021/09/29/solar-photovoltaic-farms-40-mw/>

Güneş fotovoltaik parkları (29 MW)

<https://inviertaencuba.mincex.gob.cu/en/projects/2021/09/29/solar-photovoltaic-parks-30-mw-replicable-8c37f185/>

Güneş fotovoltaik parkları (29 MW)

<https://inviertaencuba.mincex.gob.cu/en/projects/2021/09/29/solar-photovoltaic-parks-30-mw-replicable-eec8fb74/>

Güneş fotovoltaik parkları (30 MW)

<https://inviertaencuba.mincex.gob.cu/en/projects/2021/09/29/solar-photovoltaic-parks-30-mw-replicable-9028d649/>

Çatılara ve şarj istasyonlarına fotovoltaik güneş panellerinin kurulumu ve işletilmesi

<https://inviertaencuba.mincex.gob.cu/en/projects/2021/09/29/installation-and-operation-of-photovoltaic-solar-panels-on-roofs-and-charging-stations/>

Petrol arama

<https://inviertaencuba.mincex.gob.cu/en/projects/2021/09/29/oil-exploration-contract-at-risk-and-production-sharing-in-blocks-of-cubas-exclusive-economic-zone-eez-88-blocks/>

Petrol arama

<https://inviertaencuba.mincex.gob.cu/en/projects/2022/10/27/oil-exploration-production-sharing-and-risk-agreements-onshore-blocks-national-territory/>